

*Not enjoyment and not sorrow
Is our destined end or way;
But to act, that each tomorrow
Brings us farther than to-day!*

LONGFELLOW

OPLEIDING EN NUTTIG EFFECT

Dr. CH. F. L. NORD

Een ieder die in de loop van deze eeuw met belangstelling de discussies heeft gevolgd over het Nederlandse onderwijs (lager, middelbaar en hoger), zal wel tot de conclusie gekomen zijn dat er heel veel over is gezegd en geschreven, maar dat er niet zo heel veel is veranderd en verbeterd.

Meer en meer zijn ook het hoger onderwijs en de universiteiten in die discussies betrokken geworden. Was vroeger de universiteit, de professor en de student het onderwerp van belangstelling voor de betrekkelijk kleine groep die uit hoofde van het „academicus zijn” meende hier alleen recht van spreken te hebben, zich beschouwende als de „intellectuele elite”, die meende op grond van milieu en status dit vanzelfsprekende recht te mogen opeisen; de situatie van na de oorlog heeft hier een grondige wijziging in gebracht. De sterke vergroting van het aantal studenten, de democratisering van deze groep, de grote uitbreiding van het corps docenten en de daaruit voortvloeiende zeer hoge kosten die voor dit onderwijs door de belastingbetaler moeten worden opgebracht, heeft een aanzienlijk grotere belangstelling meegebracht voor de faits et gestes van universiteiten en hogescholen; een belangstelling en een kritiek, waaraan deze niet meer met een schouderophalen kunnen voorbijgaan.

Dit te minder, omdat de publieke opinie in de laatste jaren herhaaldelijk wordt opgeschrikt door de persverslagen over de redevoeringen, waarmede jaarlijks de rectoren hun ambt aan hun opvolgers overdragen en die veelal een „tale of woe” zijn over tekorten aan docenten en assistenten, aan gebouwen en materiaal, met de consequenties van dien voor het onderwijs en voor de wetenschap.

Voorts verschenen in tijdschriften en in boekvorm publicaties van hoogleraren, die uitvoerig ingaan op de vele problemen die hier aan de orde zijn. De titels liegen er niet om. Recente publicaties als „De geprangde universiteit” van Prof. DIEPENHORST en „Universiteit in tijdnood” van Drs. VAN ARKEL, Prof. GLASTRA VAN LOON, Prof. VERCRUYSE en Drs. VERVOORT, maken wel heel duidelijk aan welke kritiek de Universiteit van binnen en van buiten blootstaat.

Wat de geïnteresseerde lezer onmiddellijk opvalt is het feit dat de beschouwingen niet slaan op een bepaalde faculteit, maar dat zij gelden voor vrijwel alle facetten van het hoger onderwijs.

Dit moge met enkele voorbeelden worden toegelicht:

Prof. DIEPENHORST:

„Men valt de universiteit vanwege de opleiding die zij haar studenten geeft langs tweeërlei lijn hard. Vanuit de maatschappij wordt geklaagd, dat zij zich op te verre afstand van de praktijk houdt. Uit haar eigen kring rezen zeer ernstige bezwaren tegen de sterke aansporing aan behoeften van het leven, een zich schikken naar ogenblikkelijke eisen, dat haar van iedere heerlijkheid beroofde.”

Prof. GLASTRA VAN LOON:

„De universiteit verandert – ook zonder dat zij veranderd wordt. Het gaat er thans om, op korte termijn aan de verandering richting te geven.”

„Niets veranderen en iedere hoogleraar zijn eigen gang laten gaan is daardoor vaak gemakkelijker en op korte termijn economischer dan georganiseerd veranderen.”

„Nu wil ik niet beweren dat men zelfstandigheid en oorspronkelijkheid (passief of actief) kan aanleren.

Men kan echter wel voorwaarden scheppen, die de ontplooiing ervan bevorderen. Nog veel gemakkelijker kan men voorwaarden laten ontstaan die er een belemmering voor vormen.

Welnu, de specialisatie van de wetenschap en de daarmee gepaard gaande opsplitsing van leerstoelen werkt in de laatste richting.”

Drs. VAN ARKEL:

„De opleidingsdoelen van wetenschapsbeoefening of op praktische toepassing gerichte studies zijn totaal verschillend en de studieprogramma's dienen daaraan aangepast te worden.”

Prof. GLASTRA VAN LOON en Drs. VAN ARKEL:

„Wij zullen in hoofdzaak het in de 19e eeuw uit Duitsland overgenomen universitaire onderwijssysteem principieel moeten veranderen en onderscheid moeten gaan maken tussen twee verschillend gerichte opleidingstypen; het éne bestemd voor practici, enkele jaren korter durend dan de doctoraalstudie van nu, het andere bestemd voor „wetenschapsbeoefenaars”.”

Prof. GLASTRA VAN LOON:

„Zoals de zaken op het ogenblik verlopen is het immers zó, dat er vrijwel uitsluitend wordt onderzocht of de studenten zich hebben geconformeerd en aangepast aan wat de docenten eisen en doen.

Toetsing van die toetsing, onderzoek van dat onderzoek naar kennis en inzicht der studenten en van de onderwijsmethodes die daar toch op zijn minst méé aansprakelijk voor zijn, vindt nauwelijks plaats. En voor zover het plaats vindt, staat een meerderheid niet alleen tegenover de resultaten ervan, maar ook tegenover het onderzoek zelf met een houding van kritische gereserveerdheid die onwetenschappelijker is dan het de betrokkenen zelf blijktbaar voorkomt.”

Prof. VERCRUYSE:

„Het vermogen tot doceren, zal daarom – ook gezien de nadruk die W.H.O. op de onderwijstaak legt – in de toekomst bij benoemingen zwaarder moeten wegen.”

en:

„Het staat als een paal boven water, dat vele studenten sneller zouden willen studeren, indien ze er de kans toe zagen, en dat velen onder hen ook wel sneller zouden kunnen studeren.”

Drs. VERVOORT:

„In het algemeen geldt, dat in de academische wereld de afstanden groot zijn... Een van de meest opvallende kenmerken van de verhouding is de absolute *macht* van de hoogleraren. Er bestaan een Hoger Onderwijswet, een Academisch Statuut en tal van Koninklijke Besluiten. Die trekken zeer algemene lijnen, waarbinnen het academisch onderwijs zich bewegen moet. Maar voor het overige regelt de faculteit, en regelt vooral de individuele hoogleraar de zaken zelf.”

Ik geloof dat het bovenstaande wel het voornaamste weergeeft van waarom het gaat. Enerzijds het verwijt dat de conservatieve universiteit een verouderde instelling is, die geen kans ziet met de tijd mee te gaan; anderzijds de opvatting, dat dit sinds vier eeuwen bestaande instituut, tradities heeft, vooral tradities van wetenschap en vrijheid van onderzoek, die men heel moeilijk kan aantasten zonder onherstelbare schade aan te richten. De objectieve buitenstaander kan moeilijk aan de indruk ontkomen dat beide partijen voor een deel gelijk hebben.

Wie in de aula's der oude universiteiten (vooral de Angelsaksische) een plechtigheid bijwoont, komt zonder twijfel onder de indruk van de typische „Universiteitssfeer” die hem doet begrijpen hier met een niet alledaags instituut van onderwijs en wetenschap te maken te hebben.

Wie echter in de „feestzaal” van een nieuw gebouwde of vernieuwde universiteit de processie der in toga gehulde professoren ziet binnenkomen, krijgt onwillekeurig het gevoel van het aanschouwen van een optocht die wat uit de toon valt; en moet hij spreken vanaf het podium, dan kan men ook menen dat de zaal bestemd is voor bijeenkomsten van bijvoorbeeld een groot handels- of fabriekscconcern.

En zo is dan de toga, eens het vanzelfsprekende gewaad van de „doctor” en de geleerde professor, een costuum geworden waar voorzichtiger mee moet worden omgegaan dan vroeger het geval was.

Het is de generaalsuniform die – in het begin – soms wat onwennig op de schouders drukt, vooral als die schouders nog erg jong zijn en er geen luitnants- of kapiteinsrang aan is voorafgegaan. Na enige jaren is men er echter aan gewend en dan komt – met de uniform – ook het generaalsgevoel, de machtspositie en het beter weten.

Door het veel grotere aantal en de steeds sterkere splitsing der leervakken wordt het verband in de faculteiten moeilijker en het onderwijsprogramma krijgt te kampen met de eisen der individuele geleerden, die uiteraard hun eigen vak uitermate belangrijk vinden. Een Duits hoogleraar verkondigde eens de stelling dat de appreciatie van de ene professor voor de andere – met name in het eigen vak – omgekeerd evenredig is aan het kwadraat van de afstand waarin die ander van hem verwijderd woont. Vertelt men dit in een kring van hoogleraren, dan ziet men gemeenlijk een begrijpende glimlach.

Dit alles brengt mee, dat het begrijpelijk is dat de aanvallen van buiten op universiteit en hogeschool, niet worden opgevangen door een eensgezinde kring van docenten, doch daar veelal weerklank vinden. Het gevaar ontstaat nu dat een buitenstaander – in casu de overheid – over de hoofden der faculteiten heen, maatregelen gaat nemen die zij meent dat ter sanering noodzakelijk zijn en die eventueel ongewenste gevolgen zouden kunnen hebben voor veel waardevols, in de loop der eeuwen tot stand gekomen.

Logisch lijkt dat de partijen samen aan tafel gaan zitten, ten einde in onderling overleg tot een bevredigende oplossing te komen en die partijen zijn dan: faculteiten, practici en overheid! Vermeden zal daarbij moeten worden dat het woord „Wetenschap” (met de gróte W) al te vaak in de gesprekken van universiteitszijde zal domineren.

Wetenschap is volgens VAN DALE: Studieveld – tak van studie.

Niet minder, maar ook niet meer.

Het betekent praktisch, dat het studieveld noodzakelijk is voor de beoefenaar van een academisch beroep, en dat de tak van studie vooral is weggelegd voor hen die door aard en aanleg het voornemen hebben in hun leven een groot gedeelte van hun tijd aan de „studie” te besteden.

Dit geldt voor alle academische beroepen en met name dus ook voor de tandheelkunde. Hier doet zich zelfs in bijzonder sterke mate de moeilijkheid voor een studieprogramma op te stellen dat èn voldoende rekening houdt met de wetenschappelijke vorming, èn met de eisen die door de praktijk onmiddellijk worden gesteld.

Art. 1 van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs zegt:

„Wetenschappelijk onderwijs omvat de vorming tot zelfstandige beoefening der wetenschap en de voorbereiding tot het bekleden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereist is of dienstig kan zijn, en bevordert het inzicht in de samenhang van de wetenschappen.”

Wil de tandheelkundige opleiding aan deze eisen voldoen, dan wil dat zeggen, dat de technische vorming voor de tandheelkundige praktijk berusten moet op de eisen die de huidige stand van de wetenschap daaraan stelt.

Het betekent echter ook dat „de vorming tot zelfstandige beoefening der wetenschap” niet mag worden verwaarloosd en hier is het dat de moeilijkheden beginnen (en niet alleen in de tandheelkundige opleiding)!

Wanneer men zou stellen dat heden ten dage de gemiddelde student een aca-

demisch beroep kiest ten einde later de wetenschap zelfstandig te kunnen beoefenen, dan zullen er weinigen zijn die dat geloven.

De grote meerderheid der studenten kiest een academisch beroep, opdat zij daarin later in hun levensonderhoud kunnen voorzien en het hen tevens een status verschaft, die nu eenmaal tot nu toe in hoog aanzien staat.

Een veel kleiner percentage wordt gegrepen door de wetenschappelijke problemen die zich daarbij voordoen en zij zijn het die eventueel bereid en in staat zijn later in de rijen der docenten te treden.

Maar ofschoon dit algemeen wordt erkend, ontbreken de maatregelen die het mogelijk maken tot een scheiding te komen, waardoor de aanstaande practicus sneller zou kunnen worden gevormd en anderzijds de toekomstige geleerde op een vroeger tijdstip de door hem gewenste kant kan uitgaan.

In de Angelsaksische landen is dit eenvoudiger omdat er een veel grotere mogelijkheid tot splitsing is, met diploma's bijvoorbeeld voor histologie, anatomie, fysiologie etc. Toch is ook daar, waar voldoende geld beschikbaar is, het probleem niet eenvoudig.

Dr. FISH, president van de „General Dental Council” schrijft hierover:

„Financial provision for research by large foundations and by Government grants is a comparatively recent development. Before their advent, the great masters of research were university scholars, who emerged spontaneously by virtue of their genius. In trying to speed up discovery, the problem is not *money*, but how to get *men*, capable of coördinating research work and directing it into useful channels.

Such men do not emerge spontaneously in sufficient numbers to employ the funds now available to the best advantage, so that young men of the right calibre must be specially trained and must therefore be selected at the beginning of their professional studies, not after they have been graduated.”

Hier nu, raken wij een van de essentiële bezwaren tegen de huidige situatie. Er wordt alle aandacht besteed aan het *onderwijs*, er zou minstens evenveel *gezamenlijke* aandacht dienen te worden gewijd aan de *opleiding*. Met het eigenlijke *onderwijs* zal de buitenstaander zich niet gauw bemoeien, met de *opleiding* echter zoveel te meer, omdat hij, d.w.z. de maatschappij, met de consequenties van die opleiding te maken krijgt.

De geschiedenis van de nog zo jonge tandheelkunde is daarvan een voorbeeld. Zij werd in de loop van de twintigste eeuw van handwerk tot wetenschap, en dat geschiedde – ook in ons land – door de werkzaamheid van de tandheelkundige organisaties. Het waren de *practici* die aandrongen op goed onderwijs, op verbetering en uitbreiding van de *opleiding* en die in de desbetreffende commissies rapporten uitbrachten over de wenselijkheid van eventuele wijzigingen.

Dit is – jammer genoeg – in latere jaren niet meer geschied. Men heeft dit overgelaten aan de docenten, menende dat zij het beste in staat waren te beoordelen, wát gewijzigd behoort te worden en hoe.

De ervaring, in alle faculteiten, leert echter dat dit een onbillijke eis is. Het studieprogramma, eenmaal opgesteld, kan uiteraard alleen door gezamenlijke overeenstemming worden gewijzigd; eventuele kritiek op elkaars onderwijs zal zoveel mogelijk worden vermeden, niemand zal graag uren afstaan, etc. En zo is het nu de buitenwereld (overheid, parlement, ziekenfonds) geworden, die vaststelt dat de gemiddelde studieuur voor de tandarts zeven jaren duurt en zich – om economische redenen en gezien een aanwijsbaar tekort aan tandartsen – afvraagt of dit niet anders kan.

Daar komt dan bij dat vele practici van oordeel zijn dat na die zeven jaren, de jonge tandarts nog tijd behoeft om zich aan te passen; enerzijds aan de eisen van de particuliere praktijk, anderzijds aan het tempo van de ziekenfondspraktijk.

Alweer, dit zijn geen verwijten aan het *onderwijs*, maar op- en aanmerkingen over de *opleiding*. De vraag is, of het universitaire onderwijs aan de behoeften *kàn* voldoen die de maatschappij stelt, en vermoedelijk (men denke ook bijvoorbeeld aan het huidige onderzoek naar de opleiding van de huisarts) zal die vraag *ontkennend* moeten worden beantwoord.

Het onderwijs, voor zoverre het de praktijk betreft, heeft ten doel de student al datgene bij te brengen, waarop hij *zelfstandig* verder kan werken; het geeft hem *nòch* tempo, *nòch* maakt het hem tot specialist. Maar dit betekent dan toch ook, dat het bijvoorbeeld logisch zou zijn om – zoals in Denemarken – aan het tandartsexamen niet het *jus practicandi* te verbinden, maar dit eerst na minstens een jaar te verlenen, als de jong gegraduateerde die tijd onder toezicht heeft gewerkt.

Dan doemt tevens de vraag op, of het niet mogelijk moet zijn de studie in *zes* jaar te voleinden, in de wetenschap dat daar nog minstens een praktisch jaar op volgt.

Voor ons land ligt dan tevens de vraag voor de hand, of gezien de militaire dienstplicht, het niet een daad van eenvoudige billijkheid zou zijn, de niet dienstplichtige mannen en vrouwen voor een zelfde tijd onder toezicht te laten werken. Het zou tegelijkertijd een – althans gedeeltelijke – oplossing betekenen voor het tekort aan schooltandartsen en assistenten.

Voor wat die assistentschappen betreft, zou tevens naar mogelijkheden dienen te worden gezocht, hen reeds *vóór* het tandartsexamen in te schakelen.

Behoudens deze moeilijkheden van onderwijs en opleiding is er dan het probleem van het tekort aan tandheelkundige hulp en de noodzaak daaraan zo snel mogelijk tegemoet te komen.

Ook hier ontbreekt elke planvorming, vooral op lange termijn.

Men heeft na de oorlog, in plaats van één; twee, drie, thans vier opleidingsinstituten gekregen, zodat momenteel ieder jaar zich ongeveer drie honderd studenten kunnen aanmelden.

Voorts is er sprake van hulpkrachten, die met name in de schooltandheelkunde, wonderen zouden moeten doen.

Maar is er ooit uitgerekend, wat dit – zelfs binnen korte tijd – zou kunnen

betekenen? Men schat de resultaten van het fluorideren van drinkwater, op een vermindering van de cariës van 50 à 60%; er is voorts de lokale toepassing van fluor; de propaganda voor een beter dieet en vooral voor vermindering van het suikergebruik. (Al zij erkend dat men van die propaganda niet te veel mag verwachten, wanneer een Staatsbedrijf als de Nederlandse Spoorwegen triomfantelijk mededeelt binnenkort *snoepautomaten* in de treinen te zullen plaatsen)!

Alweer, wordt het niet de hoogste tijd dat alle belanghebbenden eens samen aan tafel gaan zitten om te trachten aan het tekort aan hulp zo efficiënt mogelijk tegemoet te komen?

En dan is toch wel in de allereerste plaats aan de orde: hoe kan de tandarts zijn tijd zo productief mogelijk maken? Het antwoord kan moeilijk anders luiden dan: door niets te doen wat anderen evengoed, zo niet beter kunnen. Dat wil dus zeggen: „hulpkrachten”. Deze kunnen zijn: 1. de technicus; 2. de stoelassistente; 3. de mondhygiëniste; 4. de mondverzorgster.

1. De technicus.

Voor deze onmisbare hulp van de tandarts in het laboratorium is een regeling getroffen via een opleiding en examens, die gezien de samenwerking van de betreffende organisaties, vermoedelijk bevredigend is.

2. De stoelassistente.

Er zullen thans niet veel tandartsen meer zijn, die de praktijk uitoefenen zonder hulp van een assistente. Een heel andere vraag is echter of die hulp beantwoordt aan de daaraan te stellen eisen. Men kan, vooral van de zijde der drukbezette ziekenfondstandartsen, vaak klachten horen over het tijdverlies door paperasserij.

Wordt er voldoende aan gedacht dat door *zittend* werken, met de constante hulp van de assistente, vlugger en beter werk wordt verricht?

Wordt er aan gedacht dat dit meisje dan niet tegelijkertijd bellenmeisje en secretaresse kan zijn, maar dat er twee zullen moeten wezen? Dat dan niet alleen meer gepresteerd wordt, maar dat er ook prettiger wordt gewerkt? Niet iedereen is een organisator, maar is dit ook niet een taak van de opleiding?

3. De mondhygiëniste.

Dit meisje heeft als taak: het verwijderen van tandsteen, het maken van röntgenfoto's, het maken van een status praesens; voorts de voorlichting bij de patiënt voor een efficiënte mondhygiëne. Niet alleen dat zij zodoende de tandarts veel arbeid uit handen neemt, maar zij doet het zo noodzakelijke werk, dat later veel parodontose klachten zal doen verdwijnen. Gehoopt moet worden dat men deze opleiding niet te „wetenschappelijk” maakt, maar het gezond verstand laat beslissen wat deze meisjes praktisch nodig hebben, opdat zij geschikt zijn, zowel voor de schooltandheelkunde als voor de algemene praktijk. Indien in afzienbare tijd een groot aantal beschikbaar zou kunnen komen, zou

dit ongetwijfeld een aanzienlijke verbetering betekenen van het tekort aan hulp en vooral van de mondreiniging.

4. De mondverzorgster.

Dit is het meisje dat eenvoudige vullingen zou moeten leggen bij schoolkinderen, extracties in het melkgebit etc.

Er zijn enkele weinigen in het Westelijk Halfrond die menen hiermede iets te kunnen bereiken om aan het tekort aan hulp tegemoet te kunnen komen. Voor zover het Nederland betreft, treft hen het ernstige verwijt dat zij tot nu toe ten eenenmale in gebreke zijn gebleven, om duidelijk te maken wat inderdaad binnenkort het nuttig effect zou kunnen zijn.

Hoeveel van deze meisjes zouden er nodig zijn, opdat men werkelijk van enig soelaas zou kunnen spreken? Toch in ieder geval enige honderden.

Waar komen zij vandaan en waar worden zij opgeleid?

Wie leidt haar op en waar komt de nodige ruimte vandaan?

Hoe wordt een en ander gefinancierd en door wie?

Hoe denkt men zich de controle op haar werk en hoeveel tijd kost dat van de tandarts, die toch tegenwoordig zal moeten zijn?

Waar is de ruimte daarvoor, behalve in enkele bestaande poliklinieken?

Hoe lang blijft zo een werkkraacht gemiddeld in de praktijk en is dat economisch verantwoord? Wat is het nuttig effect, als de kinderen na het verlaten van de school niet verder tandheelkundig worden opgevangen?

Voordat deze en wellicht nog andere vragen bevredigend beantwoord zijn, heeft het niet de minste zin aan deze mogelijkheid tijd te verspillen.

Men kan, in verband met het nuttig effect van de tandheelkundige hulp, nog een verder aantal vragen stellen.

Wat wil men eigenlijk bereiken met de kinderbehandeling?

Heeft deze veel zin, uit een oogpunt van de verbetering van de gebitsgezondheid der bevolking, wanneer die behandeling niet even systematisch wordt voortgezet? (In Nieuw Zeeland draagt een groot percentage van de lotelingen een totale prothese, ondanks goed werk sinds 40 jaren van „Dental Nurses“.)

Is die nadruk op de waarde van de schooltandheelkunde niet het gevolg van de overtuiging destijds van *Kantorowicz* dat, indien men bij het schoolkind met weinig moeite en kosten de kleine caviteiten vulde, en het kind met een gezond blijvend gebit de school verliet, er later slechts weinig voor de tandarts te doen zou overblijven?

En is niet – helaas – gebleken dat hier de wens de vader van de gedachte was?

Wat voorts het tandheelkundig kennen en kunnen aangaat, is het juist, dat een diploma het recht geeft een beroep als de tandheelkunde tot zijn dood te mogen blijven uitoefenen, zonder dat men nu en dan moet aantonen op de hoogte gebleven te zijn van zijn tijd?

Wanneer er verder een neiging is, ondanks een langdurige opleiding, tot steeds grotere uitbreiding van de specialisering – in Amerika zijn er thans acht erkend –

wat blijft er dan nog over voor de rampzalige huis- tuin- of keukentandarts?

Als de *tand*heelkunde, in de loop van deze eeuw geworden is tot Odonto-Stomatologie, dat is dus *Mond*heelkunde, is de tandarts dan niet *mond*arts, al wil dit zeker niet zeggen dat hij daarom ook arts moet zijn? En is de opleiding in dit opzicht voldoende met haar tijd meegegaan?

Tenslotte; is er in verband met het bovenstaande, niet voldoende aanleiding voor alle belanghebbenden om gezamenlijk deze belangrijke vraagstukken ernstig onder het oog te zien?

Naschrift

Juist toen ik het bovenstaande geschreven had, kwam ik tot de ontdekking dat ik de belangrijkste partij vergeten had: de student!

Want ik luisterde naar een T.V.-uitzending, waar een debat plaats vond tussen vertegenwoordigers van de „Studentenraad” en de „Studenten Vak Beweging”. De sprekers waren goed van de tongriem gesneden en de discussies stonden op behoorlijk peil.

Ik begreep eruit dat de S.V.B. wel lid was geworden van de S.R., maar van mening was dat de laatste te weinig „democratisch” was. Dat er nog te veel sporen waren van de tijd toen men sprak van „Het Student”, het bierdrinkende fuifnummer!

En ofschoon de heren van de S.R. betoogden dat deze figuren praktisch niet meer voorkwamen; dat de eis van de S.V.B. om een studententoeelage van fl. 4600.— per jaar als „werknemers” niet redelijk leek, omdat bijvoorbeeld de spreker zelf met een aanmerkelijk lager bedrag toekwam; dat de verlangens omtrent flats, mensa, etc. voorzichtig moesten worden gehanteerd, had ik niet de indruk dat deze argumenten veel uitwerking hadden.

De „Vakbeweging” was van mening dat de „werknemers” niet alleen van universiteiten en hogescholen, maar ook van allerlei andere inrichtingen van onderwijs tot de Studentenraad moesten kunnen toetreden onder het motto „L'Union fait la force”!

Daar vermoedelijk de kwantiteit het van de kwaliteit zal winnen, zullen de opvattingen van de S.V.B. in de S.R. uiteindelijk wel zegevieren en kan men verwachten dat de studerende „werknemers” – politiek althans goed geschoold – hun eisen binnen niet te lange tijd aan de betrokkenen zullen voorleggen. Wellicht valt daar ook onder het recht tot het benoemen van hoogleraren, althans medezeggenschap!

Ik kreeg niet de indruk dat het verschil tussen een universiteit en een vak-school de S.V.B. erg duidelijk was.

In de Middeleeuwen heeft de wetenschap kans gezien te ontkomen in de kloosters. Waar vindt zij in de toekomst een plaats?

Onderwijs

Tot voor kort werd de leuze aangeheven: Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst! Die leuze is verouderd: de jeugd heeft het heden!

Het heeft er veel van dat de ouderen zullen moeten strijden met de rug tegen de muur!

Joh. Vermeerplein 9,
Amsterdam

BENOEMING TOT LECTOR

Bij kon. besluit van 23 december 1963 is aan de Rijksuniversiteit te Utrecht benoemd tot Lector, om onderwijs te geven in de Preventieve Orthodontie: mejuffrouw M. DE BOER, thans wetenschappelijk hoofdambtenaar aan het tandheelkundig instituut aldaar.

UIT DE ONDERWIJSBEGROTING-1965 VAN O. K. EN W.

In de toelichting op de begroting wordt inzake het wetenschappelijk onderwijs medegedeeld dat belangrijke investeringen o.m. vereist worden en wel: te Nijmegen ten behoeve van een gebouw voor klinische tandheelkunde, te Utrecht voor de nieuwbouw van een tandheelkundig instituut en te Groningen inzake uitbreiding van het tandheelkundig instituut aldaar.

Uit de van de verschillende universiteiten ontvangen rapporten inzake verkorting van de studieduur, die in de betreffende toelichting zijn weergegeven dat de subfaculteit der tandheelkunde te Groningen reeds maatregelen heeft genomen om het studieprogramma te wijzigen, o.m. door een vrij aanzienlijke beperking van de eisen voor anatomie. Ook ten aanzien van de inrichting van de studie overweegt zij wijzigingen aan te brengen.